

VIZSGAKÖVETELMÉNYEK
Alkotmányjog 3.
Jogász szak, levelező tagozat
2016/2017. tanév

I. VIZSGAREND ÉS VIZSGAANYAG

A vizsga **szóbeli**. A vizsgán a vizsgázó egy tételt húz, melynek kidolgozására felkészülési idő áll rendelkezésére.

A vizsga anyaga:

- Sári János – Somody Bernadette: **Alapjogok című tankönyv** (a továbbiakban: Alapjogok TK.) kijelölt részei, figyelemmel a joganyag időközben bekövetkezett jelentős megváltozására,
- az **előadásokon elhangzottak**,
- az **Alaptörvény Szabadság és felelősség című fejezete**, az alább **meghatározott jogszabályok kijelölt rendelkezései**, valamint a **kijelölt AB határozatok főbb dogmatikai megállapításai és elvi tételei**.

II. SZÁMONKÉRT TANKÖNYVI RÉSZEK ÉS JOGI DOKUMENTUMOK

I. Az alapjogok általános kérdései: az alapjogok (1) tételes joggá és (2) nemzetközivé válása; (3) az alapjogok forrásai; (4) az alapjogok rendszere (generációi, szerkezete); (5) az alapjogok alanyi jogi jellege; (6) az állam intézményvédelmi kötelezettsége; (7) az alapjogi jogviszony (az alapjogok jogosultjai és kötelezettjei); (8) az alapjogi jog- és cselekvőképesség; (9) az alapjogok korlátozásának szisztémája (abszolút jogok, alapjogi tesztek)

- Alapjogok TK. 15-63. o., valamint az előadáson elhangzottak
- a 21/1996. (V. 17.) AB határozat III. rész a gyermek alapjogi cselekvőképessége vonatkozásában
- a 64/1991. (XII. 17.) AB határozat az alapjogokat érintő szabályozás megkövetelt jogforrási szintje (törvény ~ rendelet), valamint az alapjogi jogképesség vonatkozásában

II. Az alapjogok érvényesülésének biztosítékai: az alapjogok bírói védelem [rendesbírói és alkotmánybírói alapjogvédelem, ezek kapcsolódási pontjai (konkrét normakontroll és alkotmányjogi panasz)]; egyéb panaszmechanizmusok (ombudsmani és hatósági jogvédelem)

- Alapjogok TK. 370-386. o., valamint az előadáson elhangzottak
- At. 24-25. cikk, 30. cikk, 37. cikk (4)-(5) bek.
- az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 1. §; 24. §; 25-32. §; 33/A. §; 34/A. §; 39. §; 41. §, 43. §, 45. §, 51. §, 52. § (1) bek.; 56. §
- az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 1-4. §, 18-19. §, 21-22. §, 31-34. §, 36-38. §
- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 14. §, 15. § (1)-(2) bek., 17. § és 17/A. § (1) és (5) bek., 17/B. § (1) bek., 33. § és 35. §
- információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 22. §, 31. § (4) bek., 38. §, 40. §, 52. § (1) és (4) bek.; 56. §, 57. §, 60. § (1) és (3)-(4) bek.; 61. § (1) bek.; 62. § (1) és (3)-(4) bek., 64. § (1) bek.
- az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény 34. cikk, 35. cikk. 1. bek.

III. Az élethez és az emberi méltósághoz való jog

- Alapjogok TK. 85-107. o., valamint az előadáson elhangzottak
- a magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény 1-12. §
- az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 20-23. §, 187-187/B. §
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - az emberi méltósághoz való jog mint általános személyiségi jog: 8/1990. (IV. 23.) AB határozat
 - az abortusz alkotmányos keretei:
 - 64/1991. (XII. 17.) AB határozat C), D) és F) pontjai
 - 48/1998. (XI. 23.) AB határozat rendelkező része
 - az eutanázia alkotmányos keretei:
 - 22/2003. (IV. 28.) AB határozat VI., IX. és X. pontjai
 - 24/2014. (VII. 22.) AB határozat a [150]-[162] bekezdések vonatkozásában
 - a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés vonatkozásában: Magyar László kontra Magyarország ügy (az EJEB előtt 73593/10. sz. kérelem alapján született ítélet 41-59. bekezdése – magyarul itt elérhető: http://alkjogszeminarium.hu/wp-content/uploads/2015/07/Magyar_vs_Magyarország.pdf)

IV. Az egyenlő bánásmód követelménye

- Alapjogok TK. 64-81. o., valamint az előadáson elhangzottak
- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 4-12. §; 14. § (1)-(3) bek.; 15. §; 17-17/B. §; 18-20. §
- Főbb elvi és dogmatikai tételei vonatkozásában (NB: a diszkrimináció tilalma mint az egyenlő emberi méltóság védelme): 9/1990. (IV. 25.) AB határozat

V. Információs önrendelkezési jog és információszabadság

- Alapjogok TK. 133-143. és 210-217. o., valamint az előadáson elhangzottak
- az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény 2. §, 3. § 1-18. és 24. pont; 4-6. §; 7. § (1)-(2) bek; 8. (1) bek.; 9-10. §, 14. §; 15. § (1) bek.; 17. § (1)-(2) bek. 19. §; 21. § (1) bek.; 22. § (1)-(2) bek. §; 23. §, 26. §, 27. § (1)-(2) és (5)-(6) bek.; 28. §; 29. (1), (3) bek; 30. (1)-(5) bek.; 31. § (1)-(2) bek; 32. §; 33. § (1) bek.
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - a személyes adatok védelméhez való jog mint információs önrendelkezési jog: 15/1991. (IV. 13.) AB határozat II. része (célhoz kötöttség követelménye, készletező adatgyűjtés tilalma)
 - a közérdekű adatok titkosításának alkotmányos keretei:
 - 32/1992. (V. 29.) AB határozat III. része
 - 12/2004. (IV. 7.) AB határozat III. része
 - 21/2013. (VII. 19.) AB határozat rendelkező része
 - személyes adatok védelme és a közérdekű adatok nyilvánosságának határesetre vonatkozásában
 - 36/1994. (VI. 24.) AB határozat rendelkező része és Indokolásának III. pontja

VI. Lelkiismereti és vallásszabadság

- Alapjogok TK. 144-156. o., valamint az előadáson elhangzottak
- a lelkiismereti és vallásszabadság jogáról, valamint az egyházak, vallásfelekezetek és vallási közösségek jogállásáról szóló 2011. évi CCVI. törvény 1-25. §

- a lelkiismereti és vallásszabadság tartalma, az állam világnézeti semlegessége: a 4/1993. (II. 12.) AB határozat rendelkező rész A) pontja és az indoklás A) része (I. pont); az egyházi jogállás átalakítása: a 6/2013. (III. 1.) AB határozat indoklásának VI. része.

VII. Szólásszabadság

- Alapjogok TK. 161-171. o., valamint az előadáson elhangzottak
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - a szólásszabadság általános kérdései és a gyűlöletbeszéd vonatkozásában: 30/1992. (V. 26.) AB határozat III, IV. és V. része
 - a közhatalom-gyakorlók és közszereplők bírálhatóságának vonatkozásában:
 - 36/1994. (VI. 24.) AB határozat rendelkező része, III. része a tényállás és az értékítélet különböző alkotmányjogi megítélésének vonatkozásában
 - 13/2014. (IV. 18.) AB határozat [38]-[52] bekezdés a közügyek szabad megvitatása és az értékítélet és a tényállítás elhatárolása
 - a szimbolikus beszéd kérdése:
 - 13/2014. (IV. 18.) AB határozat: [45]-[50] bekezdés az EJEB gyakorlat vonatkozásában, V. rész az alkotmányos büntetőjog kérdéseiről
 - Vajnai kontra Magyarország ügy (az EJEB előtt 33629/06. sz. kérelem alapján indult ügy, magyarul elérhető: <http://bit.ly/2eu5Zvw>)

VIII. Sajtószabadság

- az előadásanyagban feldolgozott, az alább kijelölt AB határozatokban tárgyalt dogmatikai kérdések, kulcsfogalmak tekintetében az Alapjogok TK. 172-181. o.
- a sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény 4-20. §
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - 37/1992. (VI. 10.) AB határozat: a sajtószabadság és a médiaszabályozás alkotmányos kereteiről: II. 2. és 3. részek
 - 165/2011. (XII. 20.) AB határozat: IV. rész a nyomtatott és az elektronikus média különböző alkotmányjogi megítélésére nézve, V. rész az újságírói forrásvédelem vonatkozásában

IX. Gyülekezési szabadság

- Alapjogok TK. 201-209. o., valamint az előadáson elhangzottak
- a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - 55/2001. (XI. 29.) AB határozat: a gyülekezési jog általános kérdései, objektív oldala, szervezők személyi köre, tiltási okok, szervező felelőssége, felosztatás, jogorvoslat: III-IV. részek
 - 75/2008. (V. 29.) AB határozat: rendelkező rész, IV. rész a bejelentési kötelezettség vonatkozásában
 - 3/2013. (II. 14.) AB határozat: a közterület fogalma és a rendőrség határozatának felülvizsgálata vonatkozásában a IV. és V. részek
- Bukta és társai kontra Magyarország ügy (az EJEB előtt 25691/04. sz. kérelem alapján indult ügy, magyarul elérhető: <http://bit.ly/2f0NteO>)

X. Egyesülési szabadság

- az előadáson elhangzottak, valamint az előadáson feldolgozott és az alább kijelölt AB határozatokban tárgyalt dogmatikai kérdések, kulcsfogalmak tekintetében Alapjogok TK. 186-191. o.
- az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 1. §; 2. § 6-7. és 20. pont, 3. §; 4. § (1)-(4) bek.; 5. §; 7. §; 11. § (1)-(5) bek.; 13. §

- a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 3:63-3:64.§; 3:84.§
- a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. törvény 1-2. §; 3. § (1)-(3) bek.; 4-6. §; 10. §
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - 21/1996. (V. 17.) AB határozat: II.1. az egyesülési jog kommunikációs jogi jellegéről
 - 6/2001. (III. 14.) AB határozat: az egyesülési jog általános kérdései és az egyesületalapítási modellek vonatkozásában a II. rész, nyilvántartásba vétel vonatkozásában a IV. rész
 - 22/1994. (IV. 16.) AB határozat II. 1. része a kötelező kamarai tagság vonatkozásában
 - 10/2011. (III. 9.) AB határozat: az ügyész törvényességi felügyeleti jogkörének vonatkozásában a IV-VI. részek
- Rekvényi kontra Magyarország ügy (az EJEB előtt 25390/94. sz. kérelem alapján indult ügy, magyarul elérhető: <http://bit.ly/2fiBrvs>)

XI. Tisztességes eljáráshoz való jog

- Alapjogok TK. 118-125. o.

XII. Tulajdonhoz való jog

- Alapjogok TK. 227-250. o., valamint az előadáson elhangzottak
- 64/1993. (XII. 22.) AB határozat IV. részének elvi tételei a tulajdonjog alkotmányjogi fogalmának vonatkozásában

XIII. Szociális jogok

- Alapjogok TK. 252-256. o., valamint az előadáson feldolgozott témakörök tekintetében az Alapjogok TK. 259-274. o., továbbá az előadásokon elhangzottak

XIV. Munkához való jog és a vállalkozás szabadsága

- Alapjogok TK. 275-280. o., valamint az előadáson elhangzottak
- a releváns AB határozatok főbb elvi és dogmatikai tételei:
 - 21/1994. (IV. 16.) AB határozat IV. 3. és 4., V. részek a vállalkozás szabadságának vonatkozásában
 - 22/1994. (IV. 16.) AB határozat II. 2. része a kötelező kamarai tagság vonatkozásában

XV. Harmadik generációs jogok

- Alapjogok TK. 317-322. és 340-348. o.
- 28/1994. (V. 20.) AB határozat: rendelkező rész 1. pontja, az önállósult intézményvédelem vonatkozásában a III. rész, a védelmi szint csökkentésének tilalma vonatkozásában a IV. rész
- 21/1996. (V. 17.) AB határozat: rendelkező rész és II. rész a gyermekek jogai vonatkozásában

*A Tanszék a vizsgán az Alaptörvény és a tananyag részét képező egyes jogszabályok **2017. április 1-jénél nem régebbi hatályosságú szövegét** kéri számon.*

TÉTELSOR

A vizsgán a hallgató az alábbi tételek közül húz egyet:

1. Az alapjogok fogalma, funkciója
2. Az alapjogok tételes joggá válása. Az alapjogok forrásai
3. Az alapjogok rendszere. Az alapjogok alanyi jogi jellege; az állam intézményvédelmi kötelezettsége
4. Az alapjogok korlátozása
5. Az alapjogok alanyai. Jog- és cselekvőképesség az alkotmányjogban

6. Az egyenjogúság történeti és fogalmi alapjai. Egyenjogúság a magyar alkotmányjogban
7. A halálbüntetés és eltörlése. Az élet elvételének egyéb esetei
8. A magzati élet védelme
9. Jog a halálhoz: az eutanázia alkotmányos megítélése
10. Az emberi méltósághoz való jog személyiségvédelmi funkciója
11. A tisztességes eljáráshoz való jog
12. Az információs önrendelkezési jog
13. A lelkiismereti és vallásszabadság. Szekularizáció és világnézeti semlegesség
14. A véleménynyilvánítás szabadsága; a véleménynyilvánítás határai
15. A sajtó és az elektronikus médiumok szabadsága
16. Az egyesülési jog
17. A gyülekezési jog
18. Az információszabadság
19. A tulajdonhoz való jog: a tulajdon alkotmányjogi fogalma és védelme. A vállalkozáshoz való alkotmányos jog és a gazdasági verseny szabadsága. A munkához való jog
20. A szociális állam. Az egészséghez való jog és szociális biztonság. A művelődéshez való jog: közoktatás és felsőoktatás. A tudományos és művészeti élet szabadsága
21. A harmadik generációs jogok (a környezethez való jog és a csoportjogok)
22. Az alapjogok bírósági védelme. Az az alkotmányjogi panasz
23. Az alapjogok védelme a bíráskodáson túl: ombudsmani és hatósági jogvédelem

Budapest, 2017. április 18.

Chronowski Nóra
tanszékvezető egyetemi docens